

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Ügyszám: SZJSZT-19/14.

A szakvélemény címe: Káreseményeket rögzítő képfelvételek szerzői jogi védelme

A Törvényszék megkeresésén alapulva a peres felek által feltett kérdések:

A felperes kérdései:

F/1. Megtalálható a képeken az egyedi, eredeti jelleg?

F/2. A melléklet CD-n látható tűzoltókat és káreseményeket rögzítő képfelvételek eredeti és egyéni fotóművészeti alkotásnak minősülnek-e?

F/3. A fotók összessége, mint gyűjtemény képvisel-e egyedi, eredeti jelleget, illetve fotóművészeti alkotásnak tekinthető-e?

F/4. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (3) bekezdésében és az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett Berni Uniós Egyezmény 2. cikkében meghatározott követelményeknek megfelelnek-e fényképfelvételek önállóan illetve együttesen?

Az alperes kérdései:

A/1. Fotóművészeti alkotásnak minősülnek-e a perben csatolt fényképfelvételek, ha igen, akkor mindegyik, ha nem, melyek nem és mi alapján? (Figyelembe véve, hogy a hivatásos tűzoltó vagy a szervezetnél dolgozó közalkalmazott dokumentációs céllal készít balesetről, tüzesetről, és azt a munkáltatója a törvény által előírt tájékoztatási kötelezettség keretében, veszélyhelyzeti kommunikációs célból a honlapján megjelenteti, a sajtó részére megjelentetésre átad az adott eseményről való hiteles tájékoztatás elősegítése érdekében.)

A/2. A felperes nem vitatja, hogy az alperes a képeket engedéllyel közölte, ugyanakkor az alperes állítja és bizonyította, hogy a képeket a tűzoltó-parancsnokságok vezetői engedélyével hozta nyilvánosságra, velük egyeztetett módon. A felperes által vitatott fotók egy része olyan időben készült, amikor a tűzoltó-parancsnokságok még nem integrálódtak a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokba, hanem önálló költségvetési intézményként működtek, a parancsnokoknak joga és kötelessége volt a sajtókommunikáció. Utóbb ezen megjelenési engedélyt, megjelenési módot visszavonhatja-e a felperes, amely ráadásul nem jogutódja a hivatásos tűzoltó-parancsnokságoknak, csak a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok jogutódjainak (a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságoknak) a szakmai felügyeletét és irányítását látja el.

A/3. A perbeli fényképek vonatkozásában kit illet meg a szerzői jog (személyiségi és vagyoni jog). Akit megillet, azt milyen alapon?

A/4. Alaposan érvényesít-e igényt a munkáltató? Figyelembe véve, hogy ő se nem szerző, se nem felhasználója a képeknek.

A/5. Vonatkozik-e a felperes által nyilvánosságra hozott felvételekre a szabad felhasználás bármilyen esete, annak a perbeli módon az alperes részéről való, hivatkozással együtt történt továbbközlésére?

A/6. A perben sérelmezett képek esetében a munkáltató a fotó készítőjét a saját honlapján nem jelenítette meg, a képek készítőinek jórészt a fényképezéssel kapcsolatban szakvégzettséggel nem rendelkeztek, többségüknek a munkakörükben sem szerepel a fotózás, a felvételek "nyersen",

sokszor a kompozíciós és egyéb fotózási szabályok figyelembe vétele nélkül lettek nyilvánosságra hozva.

A/7. Amennyiben egy tüzesetről, balesetről, a katasztrófavédelem munkatársa által készített, a törvény által előírt kötelező tájékoztatás keretében a katasztrófavédelem részéről a sajtónak átadott fotófelvétel szerzői jogvédelem alá esik, a szerzői jogot sérti-e, ha a fényképfelvétel szerzője a kép mellett szövegesen fel van tüntetve, és a kép egy internetes sajtótermékben kétféle méretben jelenik meg: egyszer egy jól látható méretben, változtatás nélkül, másfelől arra kattintva egy nagyobb méretben, melynek jobb alsó sarkában egy vízjel található, mely jelzi, mely internetes címen érhető el a megjelenített fotó. A vízjel célja az adott adatbázis védelme, az onnan való jogszerűtlen további felhasználás megnehezítése, esetleges jogsértés esetén annak megállapítása, hogy a képet valóban engedély nélkül használta fel más.

A/8. Ki érvényesíthet szerzői jogi igényt olyan fotófelvétel esetében, melyet egy munkavállaló a munkaidejében saját vagy a szervezet által rendelkezésre bocsátott fényképezőgéppel készített, a munkaköréhez kapcsolódóan vagy a munkaköréhez nem kapcsolódóan?

A/9. Nyilatkozzon a szakértő, hogy a képek alperes részéről történő logózása sért-e bármilyen szerzői jogot.

A/10. Kérjük a szakértőt, hogy a véleményét nemzetközi példákkal támassza alá (Berni Egyezmény).

A megkereséshez csatolt mellékletek:

A Törvényszék, mint megkereső a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felperes 2013. április 9. napján tartott tárgyaláson 6/F/1 sorszám alatt csatolt keresete alapjául hivatkozott fényképfelvételeket DVD lemezen, valamint 6/F/2 sorszámra a DVD lemezen található anyag jegyzékét.

Az eljáró Tanács szakértői véleménye:

Válaszok a feltett kérdésekre:

Ad F/1.) - ad F/2.)

I. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Szjt.) a szerzői jogi oltalom feltételeit a következőképpen határozza meg:

1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

i) a fotóművészeti alkotás,

[...]

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélétől. [...]

A Testület számos korábbi szakvéleményében rögzítette, hogy az alkotás akkor "egyéni", ha "az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat; és akkor "eredeti", ha "az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata".¹

A szerzői oltalomban részesülő művek emberi szellemi alkotótevékenység megnyilvánulásai, következésképpen az autópályán működő automata sebességmérő fényképezőgép, az igazolványfotó automata, a futóverseny befutóját rögzítő fényképezőgép, a tudószűrű röntgenfényképező által készített felvételek nem tartoznak az Szjt. hatálya alá.

A fotóművészeti alkotásokkal szemben támasztott egyéni eredetiség kapcsán az eljáró tanács hivatkozik a Testület korábbi szakvéleményeiben SZJSZT 24/2004., SZJSZT 10/07/1, SZJSZT 32/07, SZJSZT 19/2005. kifejtettre, és különösen az SZJSZT 18/2004. sz. szakvéleményre, mely utóbbi értelmében:

„Az új Szjt. megszüntette fényképeknek a régi – 1969-es – Szjt.-ben szereplő (a szerzői jognál alacsonyabb szintű és formalitáshoz is kötött) „rokonjogi” védelmét, s a fényképezési alkotásokat ugyanolyan feltételekkel védi, mint az irodalmi és művészeti művek egyéb kategóriáit. Valójában a „fotóművészeti” jelző is némileg félrevezető az új szabályozás tükrében, s emlékeztet a „művészi” jelzőre a régi Szjt. végrehajtási rendeletében szereplő példálózó listában említett „művészi fényképek” esetében, amely az „egyszerű” – s legfeljebb csak „rokonjogi” védelmet élvező – fényképekhez képest meglévő különbséget hangsúlyozta. (Talán helyesebb lett volna most az új Szjt.-ben a Berni Uniós Egyezmény 2. Cikke (1) bekezdésében szereplő „photographic work”-nek megfelelő „fényképezési mű” kifejezést használni.) Az új törvény szerint nincs szükség a fényképek esetén valamilyen speciális „művészi” jellegre; szerzői jogi védelmük egyetlen feltétele az, hogy megfeleljenek az eredetiség fogalmának. Ez a fogalom pedig – az (egészséges és észszerű) európai és nemzetközi jogfejlődéshez igazodóan – jóval kevésbé igényes feltételek meglétét kívánja meg, mint ahogyan az a régi Szjt. esetében volt irányadó. Elegendő az, hogy a produktumban az egyéni jelleg valamely minimuma megnyilvánuljon; tehát, hogy az ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által; legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá, hogy ne egy meglévő alkotásnak szolgai másolásáról legyen szó.

Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács utal arra az állásfoglalásra, amelyet egy, a meglévő nemzetközi normákat, s mindenekelőtt a Berni Uniós Egyezményt értelmező kormányzati értekezlet fogadott el az említett egyezményt kezelő Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) és az UNESCO közös égisze alatt a fényképezési művek szerzői jogi védelmének a feltételeiről: „Minden olyan fényképet, amely eredeti elemeket tartalmaz, fényképezési műként kell védeni. Minden fényképet úgy kell tekinteni, mint amely eredeti elemeket tartalmaz, és így mint amely fényképezési műnek számít, azoknak az eseteknek a kivételével, ahol a fényképet készítő személynek semmilyen befolyása nincs a kép megalkotására vagy más fontos elemeire.”² Az elfogadott irányelv indokolása az automatikus közlekedés-ellenőrző fényképezőgépek, illetve a

¹ Az idézet az SZJSZT 38/03. számú szakértői véleményének 3. pontjából való. "A szerzői jog a gyakorlatban - A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (1997-2003)," KJK Kerszöv, 2004., 77. old.

² Ld. „Photographic Works - Preparatory Document and Report of the WIPO/Unesco Committee of Governmental Experts”, Copyright (a WIPO időközben megszűnt havi folyóirata), 1988 júniusi szám, 271. old.

pénzbedobással működő fotó-automaták által készített képeket említi olyanokként, mint amelyeket például nem indokolt az említett ismérvek alapján fényképészeti műnek tekinteni.³

Egy reális, csupán minimális feltételeket tartalmazó eredetiség-teszt alkalmazását írja elő külön a fényképészeti alkotásokra a szerzői jog és egyes kapcsolódó jogok védelmi idejéről szóló, 1993. október 29.-én elfogadott 93/98/EGK számú irányelv is. Az irányelv 6. Cikke a fényképek eredetiségének, és így fényképészeti mű jellegének, egyedüli és kizárólagos feltételeként azt határozza meg, hogy a szerző saját szellemi alkotásáról legyen szó (tehát, hogy legyen valamilyen minimális tere az egyéni jellegnek, s ne legyen egy másik mű szolgai másolásáról szó).”

Az Európai Bíróság egy portréfotóra vonatkozóan megállapította, hogy az akkor részesülhet szerzői jogi védelemben, ha „a szerző olyan szellemi alkotása, amely tükrözi az ő személyiségét, és amely a szerzőnek a fénykép létrehozása során hozott szabad és kreatív döntéseiben jut kifejeződésre.”⁴

Az eljáró tanács megállapította, hogy a felperes, valamint a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok munkavállalói, közszolgálati, közalkalmazotti, vagy szolgálati jogviszony keretében foglalkoztatottjai által készített felvételek *döntő többsége* káreseményekről készült tényrögzítő felvételnek tekinthető, amely elkészítése során a fényképet készítő személynek nem, vagy elenyésző mértékben volt befolyása a kép kompozíciójára, illetve a körülmények (pl. baleseti helyszínelés, akadálymentes munkavégzés biztosítása) meghatározták a felvételkészítő mozgásterét, egyes képek olyan sorozatfelvételek, amelyekben egyéni alkotótevékenység nem állapítható meg, továbbá funkcionálisan determináltak.

Az eljáró tanács a felperes által becsatolt DVD-n szereplő fényképfelvételeket áttekintéséről az alábbi táblázatot állította össze, amelynek során a felperes keresete alapjául hivatkozott fényképfelvételeket összehasonlította a DVD-n szereplő, a periratokban az alperes honlapján találhatóként megjelölt fényképekkel és a táblázatban feltüntette azon felvételeket, amelyek egyéni, eredetisége megállapítható.

³ Ibid, 270 old., 42. bek.

⁴ A Bíróság C-145/10. sz. ügyben 2011. december 1-jén hozott ítélete (Határozatok Tára 2011 I-12533) rendelkező részének 2) pontja, továbbá az indokolás következő bekezdései:

„⁹⁰ A portréfotókkal kapcsolatban arra kell rámutatni, hogy a szerző a mű létrehozása során többféle képpen és több ízben is szabadon és kreatívan dönthet.

⁹¹ Az előkészítő szakaszban a szerző meghatározhatja a színrevitelt, a fényképalany testhelyzetét, illetve a megvilágítást. A portréfotó elkészítésekor eldöntheti, hogy mi látsszon a képen, meghatározhatja a látószöveget, illetve a környezetet is. Végül a papírkép készítésekor a szerző a különféle előhívási technikák közül kiválaszthatja a számára megfelelőt, vagy adott esetben számítógépes programot is alkalmazhat.

⁹² Ezeknek a különböző döntéseknek a révén tud a portréfotó szerzője „személyes színezetet” adni a létrehozott műnek.

⁹³ Következésképpen a portréfotók esetében nem lehet azt állítani, hogy a szerző alkotó képességeit csak korlátozott mértékben, illetve egyáltalán nem fejtheti ki.”

Felperes által becsatolt DVD tartalma	
Felperes honlapján megjelenő fényképfelvételek	Alperes által átvett fényképfelvételek
19 felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 19 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva K. A. képei összességében a tüzeset dokumentálásán túl egyéni meglátást tartalmaznak, a készítője át akarta adni a felfokozott érzelmi állapotot és a sajátos fényviszonyokat. Mindezek alapján a képek szerzői jogi védelem alatt állnak.
7 felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 7 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Nincs egyéni-eredeti jellegű kép.
195 db felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 195 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Vannak egyéni-eredeti jellegű képek: Sz. A. 33-36., a 47., 54., 58. és 60., továbbá a 83-103. oldalakon található felvételei a káresetekhez szervesen nem illeszkedő, zsánerképeknek is tekinthetők képek; egyéni, eredeti jellegük kétséget kizáróan megállapítható. Az 51. oldalon található kép az esemény kapcsán létrejött meglepő fényviszonyokat megragadó felvétel. Az 56. oldalon található képnél a tűzoltás következtében keletkező vízcsorgás sajátos bemutatása a háttérben látszó tűzoltóval. A 83-103. oldalakon található fotósorozat a gyakorlat eredeti módon, a tűzoltó munka szakmai módon érzékeltető dokumentálása. A 164-165., 168. oldalakon található felvételek szintén egyéni, eredeti jellegű zsánerképeknek tekinthetők.
32 db felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 32 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva. Nincs egyéni-eredeti jellegű kép
4 fénykép-felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 4 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Nincs egyéni-eredeti jellegű kép.
40 felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 40 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Nincs egyéni-eredeti jellegű kép.
4 felvétel	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 4 fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Nincs egyéni-eredeti jellegű kép.
	A felperes által becsatolt fényképekkel megegyező 10

10 db fénykép-felvétel	fényképfelvétel az alperes logójával ellátva Nincs egyéni-eredeti jellegű kép.
------------------------	---

Ad F/3.)

Az Szjt. 7. § (1) bekezdése határozza meg a gyűjteményes mű fogalmát, amely értelmében a gyűjtemény akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.

A gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek és kapcsolódó jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogait [Szjt. 7.§ (2) bekezdés]. A gyűjteményes mű szerzői jogi védelme nem terjed ki a gyűjteményes mű tartalmi elemeire [Szjt. 7.§ (3) bekezdés].

A DVD-n a felperes által összegyűjtött, a felperesi honlapon megjelent fényképfelvételek összessége, mint a felperes alá tartozó különböző honlapokon található fényképekből álló válogatás nem tekinthető gyűjteményes műnek, egyéni, eredeti összeválogatásnak. A DVD-n belüli elrendezés szempontjai nem mutatnak sajátos, egyéni megközelítést.

Ad F/4.)

Az eljáró tanács rögzíti a kérdéssel kapcsolatosan, hogy az 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szól, amely a Berni Uniós Egyezmény eredeti szövegének hivatalos magyar fordítását tette közzé, (és nem magát a Berni Uniós Egyezményt hirdette ki), Magyarország azonban már 1922. február 14-ei hatállyal csatlakozott az Egyezményhez (1922. évi XII. tc.).

A Berni Uniós Egyezmény 2. cikk (1) bekezdése értelmében az „irodalmi és művészeti művek” kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát lehet könyv, szöveggönyv vagy más írásmű; előadás, szónoki beszéd, szentbeszéd vagy ugyanilyen jellegű egyéb mű; színmű vagy zenés színmű; táncmű vagy némajáték; szöveges vagy szöveg nélkül zenemű; film, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a filmhez hasonló eljárással hoznak létre; rajz, festmény, építészeti mű, szobor, metszet, könyvomat; *fényképészeti mű*, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a fényképészeti művekhez hasonló eljárással hoznak létre; az alkalmazott művészet terméke; illusztráció és térkép; földrajzi, tereprajzi, építészeti vagy tudományos vonatkozású tervek, vázlat vagy plasztikai mű.

Irodalmi vagy művészeti műveknek az anyag kiválasztása vagy elrendezése folytán szellemi alkotásnak minősülő gyűjteményei, mint például enciklopédiák és antológiák, a gyűjtemény részét alkotó egyes művek szerzőit megillető jogok sérelme nélkül e jellegüknél fogva részesülnek védelemben.

Az ad F/1-ad F/3 alatt adott szakértői válaszokból megállapíthatóan a felperes által a periratokhoz csatolt, a vélemény táblázatában külön kiemelés nélkül felsorolt fényképfelvételek sem az Szjt., sem a Berni Uniós Egyezmény 2. cikk követelményeinek nem felelnek meg.

Ad A/1.) Az eljáró tanács az ad F/1. - ad F/2. alatt már megválaszolta ezen kérdést.

Ad A/2., ad A/4., valamint ad A/8.)

Az alperesi kérdéseket az eljáró tanács együttesen kívánja megválaszolni tekintettel arra, hogy azok az Szjt. 30.§-ában meghatározott ún. „szolgálati művek” egymással szorosan összefüggő szabályait érintik.

Az Szjt. 4. § (1) bekezdése szerint a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).⁵ Ez végső soron minden esetben természetes személyt jelent.

Az Szjt. 30. § rögzíti a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott művekre vonatkozó speciális szabályokat, a szolgálati művek helyzetét. A felhívott § (1) bekezdése alapján a vagyoni jogokat a mű átadásával a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége, ugyanakkor a felek ettől a főszabálytól eltérően is megállapodhatnak írásban.⁶ A munkaviszonyból folyó kötelesség megállapításához túlnyomórészt a munkaszerződés (kollektív szerződés) munkaköri leírás értelmezése vezethet el, minden esetben a konkrét jogviszonyban (pl: munkaszerződésben, kinevezési okmányban) meghatározott munkaköri feladatokat, kötelezettségek leírását, a felek megállapodásait kell megvizsgálni az Szjt. 30. § rendelkezéseinek alkalmazását megelőzően. Az Szjt. 30. § (2) bekezdésének értelmében a megszerzett vagyoni jogok a munkáltató személyében bekövetkezett jogutódlás esetén átszállnak a munkáltató jogutódjára. „[N]em egyszerűen felhasználási jogot nyer a munkáltató, hanem az összes vagyoni jogok tulajdonosává válik.”⁷

Az Szjt. e címében található rendelkezések közül kiemelést érdemel továbbá, hogy míg a szerzőt illető megfelelő díjazásról [30.§ (3) bek.] a szerző kifejezett nyilatkozattal le is mondhat, és erről a felek megegyezhetnek, addig a (4) bekezdés szerinti díjigények érintetlenül maradnak, és arról a felek érvényesen nem rendelkezhetnek.

A munkáltatónak az Szjt. 30. § (1) bekezdésében előírt megszerzése a személyhez fűződő jogokra nem vonatkozik, ezek a szerzőnél maradnak (Szjt. 9. § (2) bekezdés)⁸, azonban a személyhez fűződő jogok gyakorlását az Szjt. a 30 § (5) bekezdésével korlátozza. A munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott művek tényleges nyilvánosságra hozatal módjáról, idejéről a munkáltató dönt, hacsak a szerzővel kötött írásbeli szerződése kifejezetten másként

⁵ 106. § (1) Ahol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.

⁶ A munkavállaló, közszolgálati jogviszonyban állók, illetve köztisztviselői munkakört betöltők a munkáltatóval kötött írásbeli szerződéssel kizárhatja a vagyoni jogainak átszállását vagy azt időben, illetve terjedelemben korlátozhatja.

⁷ SZJSZT 18/2004.sz. szakvélemény

⁸ A szerző személyhez fűződő jogai elválaszthatatlanok személyétől, ezért azokat nem ruházhatja át, azok másként sem szállhatnak át, és a szerző nem mondhat le róluk.

nem rendelkezik. A szerző névfeltüntetési jogára azonban az általános szabályok⁹ érvényesek, de a felhasználás jellegétől függő, ahhoz igazodó mód szakmánként, műfajonként eltérő gyakorlatot jelent(het).

Utalni kell továbbá arra, hogy az Szjt. 12.§ (3) bekezdése értelmében a szerző jogosult művét nevének megjelölése nélkül vagy felvett néven is nyilvánosságra hozni. A szerző a nevének feltüntetésével nyilvánosságra hozott mű újabb jogszerű felhasználása esetén is megkívánhatja, hogy a művét a továbbiakban nevének feltüntetése nélkül használják fel. A gyakorlatban nem kizárt tehát a felek olyan megállapodása, amely azt (is) rögzíti, hogy a nevének szokásos vagy bármely formában történő feltüntetését a szerző nem kívánja. Meg kell azt is jegyezni, hogy meghatározott személyhez fűződő jogok védelmében a felhasználó is felléphet, ha ahhoz a szerző a felhasználási szerződésben kifejezetten hozzájárult.¹⁰

Az eljáró tanács rögzíti, hogy a felperes által 6/F/2 sorszámon a DVD lemezen található anyag jegyzékében feltüntetett szerzőkkel kötött megállapodások tartalmát, a foglalkoztatásuk pontos körülményeit nem ismeri, azonban elképzelhetőnek tartja, hogy a munkáltató úgy egyezett meg a munkáltatóval jogviszonyban álló szerzővel, hogy az utóbbi kérte nevének mellőzését vagy a káreseményekről készült felvételeknél egységesen az "O." megnevezés feltüntetését.

Az eljáró tanács rámutat, hogy felperes joggyakorlása nem kizárólag jogutódláson, illetve a jogátruházási láncolat elején vélelmezett munkaviszonyban alkotott műre vonatkozó jogszerzésen alapulhatna, hanem értelemszerűen akár szerzői jogi felhasználási szerződés rendelkezésén¹¹ is.

Mindezek szabályok együttes alkalmazásával lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy felperes származékos jogosultként (jogutódként) egy állítólagos szolgálati mű szerzőjének vagyoni jogainak érvényesítése mellett, eljárhat-e a személyhez fűződő jogok tekintetében is.¹²

Az A/2. szám alatti kérdés kapcsán az SZJSZT eljáró tanácsa megállapítja, hogy a peres iratok alapján nincs abban a helyzetben, hogy megállapítsa valamennyi esetben a korábban hatályban volt engedélyek terjedelmét, fenn álltát, ezért annak megállapítására sem képes, hogy az engedélyek (ha léteztek ilyenek) visszavonása joghatályosan, megfelelő módon történt-e. Arra azonban az eljáró tanács rá kíván mutatni, hogy egyes engedélyköteles művek (azaz nem szabad felhasználás körébe tartozó) már megkezdett felhasználása, meghatározott feltételekkel bármikor megtiltható.

⁹ A személyhez fűződő jogok kapcsán az Szjt. 12. § (1) bekezdése értelmében a szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen - a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően - szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni.

¹⁰ 15. § A szerző meghatározott személyhez fűződő jogainak védelmében a felhasználó is felléphet, ha ahhoz a szerző a felhasználási szerződésben kifejezetten hozzájárult.

[...]

55. § (1) A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésre [...] is.

¹¹ 16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

¹² Az egyes képek tekintetében mindazonáltal nem áll az értékelés elvégzéséhez szükséges összes adat az SZJSZT eljáró tanácsa rendelkezésére.

Szjt. 11. § A szerző alapos okból, írásban visszavonhatja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét, a már nyilvánosságra hozott művének további felhasználását pedig megtilthatja; köteles azonban a nyilatkozat időpontjáig felmerült kárt megtéríteni. Ez nem érinti a munkáltató jogát a mű felhasználására, továbbá nem akadályozza a vagyoni jogok átruházása esetén a jogszerzőt az átruházott vagyoni jogokon alapuló felhasználásban.

[...]

30. § (5) Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül. A mű visszavonására irányuló szerzői nyilatkozat (11. §) esetén a munkáltató köteles a szerző nevének feltüntetését mellőzni. Ugyancsak mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.

[...]

53. § (1) Ha a szerző alapos okból visszavonja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét vagy a már nyilvánosságra hozott művének további felhasználását ilyen okból megtiltja, a felhasználási szerződést felmondhatja.

(2) A felmondási jog gyakorlásának feltétele, hogy a szerző adjon biztosítékot a nyilatkozat időpontjáig felmerült kár megtérítésére.

Fentiekén túlmenően a felhasználási szerződések, az Szjt.-ben nem szabályozott kérdésekben alkalmazandó Ptk.¹³ szabályai szerint mondhatók fel.

Az A/8. szám alatti kérdéssel kapcsolatosan eljáró tanács a fentiekben rögzítetteken felül a peranyagtól függetlenül feltett általános kérdésre rögzíti, hogy amennyiben a munkavállaló fényképfelvételt a munkaidejében a munkáltató által rendelkezésre bocsátott fényképezőgéppel készít a munkaköréhez kapcsolódóan és a munkavállaló a munkáltatóval eltérő megállapodást nem kötött, a munkáltató a fényképfelvétel átadásával megszerzi a vagyoni jogokat, az Szjt. 106. § (1) bekezdése alapján a munkáltató, mint a szerzői vagyoni jogot megszerző személy a szerzői jog megsértése miatt felléphet.

Amennyiben a munkavállaló fényképfelvételt a munkaidejében nem a munkáltató által rendelkezésre bocsátott, hanem a saját fényképezőgéppel készíti, azonban a fényképkészítés munkaviszonyából származó kötelessége és a munkáltató ezen fényképfelvétel átadását is elfogadja, eltérő megállapodás hiányában a munkáltató, mint a szerzői vagyoni jogot megszerző személy léphet fel a szerzői jog megsértése miatt.

Amennyiben a munkavállaló fényképfelvételt a munkaidejében, de nem a munkaköréhez kapcsolódóan készít saját fényképezőgéppel vagy a munkáltató által adott fényképezőgéppel fényképfelvételt, a munkavállaló, mint szerző léphet fel a szerzői jogainak megsértése esetén.

A munkáltató a munkaköri kötelességbe nem eső művek használatbavételével sem válik jogszerű felhasználóvá, hanem ebben az esetben felhasználási szerződés keretében lehet jogosult ezen művek felhasználására a szerződésben rögzített feltételek szerint.

¹³ Szjt. 3.§

Ad A/5.)

Az Szjt. 1.§ (4) bekezdése értelmében [n]em tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.

Felperes államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szervként és jogszabályban meghatározott egyes feladatainak végrehajtása során (pl. munkaviszonyból vagy közszolgálati, szolgálati viszonyból folyó kötelességként) létrehozott művei nem állhatnak oltalom alatt, mert a közérdekű rendeltetésük kizárja azt. Ez a megállapítás a hatósági feladatok körében a területi szervek feladatellátása során létrejött alkotásokra is igaz. Az ilyen művek felhasználásához, legyen az többszörözés (Szjt. 18. §), lehívásra hozzáférhetővé tétel [Szjt. 26. § (8)] stb., szerzői jogi engedély nem szükséges. Ugyanakkor a hivatalos irati funkción kívüli felhasználásokhoz, pl. képző- vagy fotóművészeti alkotásnak minősülő dokumentáció kiállításához, valamely terméken történő reklám felhasználásához a mű szerzőjének engedélye szükséges.

Példaként említhető a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakhatósági, engedélyezési feladatai, a veszélyhelyzeti tájékoztatás, és a lakosságtájékoztatás, nyilvánosság biztosítása, amelyekre tekintettel létrehozott, alkalmazott szerzői művek (pl. fényképfelvételeket is tartalmazó figyelemfelhívás) védelem alól kizárt alkotások, a hivatalos közleményi, ügyirati jelleg okán.

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy a perbeli esetben egyes felperes ellenőrzése alatt álló felületről elérhető képek az Szjt. 1.§ (4) bekezdése szerinti funkción kívül, egyéni eredeti műként önmagukban nem állhatnak védelem alatt, csupán azt, hogy közérdekű tájékoztatási kötelezettség teljesítése körében, hivatalos irati minőségükben, és funkcióban nem állnak szerzői jogi oltalom alatt. Rá kell mutatni továbbá arra is, hogy nem minden, a katasztrófavédelem szervezetrendszerén belül készített mű kizárt – ab ovo – a fent írtak szerint a védelemből, a védelem ugyanis csak azokra nem terjed ki, amelyek közigazgatási hatósági, illetve a jogszabályban meghatározott tájékoztatási közfeladat ellátásához kapcsolódnak.

Az Szjt. és a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendeletben foglalt feladatai alapján az SZJSZT eljáró tanácsa nem vállalkozhat annak megállapítására, hogy meddig terjed „*az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információk*” [a katasztrófavédelemről szóló törvény 2.§ (2) bek.] biztosításának kötelezettsége felperes (területi szervek) vonatkozásában, sem a fent említett törvény és törvényi felhatalmazás alapján kiadott végrehajtási rendeletek rendelkezéseinek értelmezésére (ekként különösen a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel szembeni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet).

A szabad felhasználási esetek kapcsán az eljáró tanács mindenekelőtt rögzíteni kívánja, hogy fotóművészeti alkotások esetén a mű részlete nem idézhető [Szjt. 67. § (5) bekezdése értelmében].

Az Szjt. 37.§-a értelmében egyes művek az időszerű, napi eseményekről való tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul. Ez összecseng az Infosoc-irányelv¹⁴ 5. cikk (3) bekezdés c.) pontjával.

A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra [Szjt. 33.§ (2) bekezdés]. Az Infosoc-irányelvben is rögzített háromlépcsős teszt, amely szerint a kizárólagos szerzői jog korlátozása csak egyes kivételes esetekben engedhető meg, és nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására és a szerző jogos érdekére, betartására figyelemmel kell lenni.

Az Szjt. 37. §-ban írt, a szerző engedélyét és díjfizetést nem igénylő szabad felhasználás során mindvégig figyelemmel kell lenni az un. háromlépcsős tesztben írt feltételek megtartására, másrészt arra, hogy a felhívott Szjt. szakaszt nem lehet kiterjesztően értelmezni¹⁵ és, hogy konkrét esetben a szabad felhasználás objektíve alkalmas-e még a cél elérésére, nem vált-e az időszerű, napi eseményekről való tájékoztatási cél időközben okafogyottá.

Az eljáró tanács megállapítása szerint, a felperes által nyilvánosságra hozott felvételeket az Szjt. 37. §-a alapján az alperes időszerű információs tájékoztatás céljára átvehette a szabad felhasználás keretén belül, azonban az alperes által perbeli módon történő felhasználás a felperes nevének feltüntetése ellenére nem felel meg a tisztesség követelményeinek és a szerző jogos érdekeinek.

Ad A/6.)

Az eljáró tanács álláspontja szerint az ad 2.) - ad 4.) kérdéseknél kifejtettek alapján vizsgálandó, hogy a felperes, mint munkáltató a szerzőkkel milyen jogviszonyban áll, esetleges külön megállapodásban a szerzők névfeltüntetési jogával kapcsolatosan hogyan állapodtak meg.

Az, hogy egyes képek készítőinek neve korábban nem lett feltüntetve, szakvégtzettségük nincs, munkaköri leírásukban nem szerepel a fotózás és/vagy a felvételek a fotózás szakmai, művészeti szabályainak figyelembe vétele nélkül lettek nyilvánosságra hozva, semmilyen formában nem érintik a fotóalkotások szerzői jogi védelmét. Az Szjt. korábban idézett 1.§ (3) bekezdése szerinti

¹⁴ Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv; Az INFOSOC-irányelv szabályozza a szerzők és egyes kapcsolódó jogok jogosultjainak a többszörözéshez, a nyilvánossághoz való közvetítéshez (ezen belül különösképpen a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételhez) és a terjesztéshez fűződő jogait.

¹⁵ Szjt. 33.§ (3) bek.

szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleget és a művet ezen keresztül megillető szerzői jogi oltalmat nem befolyásolja sem minőségi, sem esztétikai jellemző. Töretlen a szerzői jogi gyakorlat annak kérdésében, hogy valamely szakma gyakorlásához szükséges engedély nélkül készült műveket, az autodidakta művészek alkotásait, sőt a fércműveket is szerzői jogi védelemben illetheti meg, amelyhez csupán az ad F/1. szám alatti válasznál írt megformált egyéniség, eredetiség a megkívánt feltétel.

Ad A/7.) és ad A/9.)

Az eljáró tanács megállapítja, hogy szerzői jogi védelem alatt álló fényképfelvétel méretének megváltoztatása nem sérelmes, ha a mű egysége nem sérül ezen méretbeli változás miatt.

A vízjel az eljáró tanács véleménye szerint jogkezelési adat, amelyről az Szjt. 96. § (2) bekezdése a következőképp rendelkezik: *Jogkezelési adat a jogosultaktól származó minden olyan adat, amely a művet, a szerzőt vagy a műre vonatkozó jogok más jogosultját azonosítja, vagy a felhasználás feltételeiről tájékoztat, ideértve az ilyen adatokat megjelenítő számokat vagy jelzéseket is, feltéve, hogy az adatokat a mű példányához kapcsolják, illetve a mű nyilvánosságához történő közvetítésével összefüggésben jelenítik meg.*

Kétségtelen megállapítható az alperesek kérdésében megjelölt funkció is, nevezetesen a védelem, a jogszerűtlen felhasználás megnehezítése, ugyanakkor a perbeli vízjel mégsem tekinthetjük az Szjt. 95.§ (3) bekezdése szerinti hatásos műszaki intézkedésnek. A perbeli vízjel a megjelenés internetes helyét (címét) mutatja, ugyanakkor az átlag felhasználó okkal gondolhatja, hogy adott képhez kapcsolódó szerzői jogok az internetes sajtótermék kiadóját illetik meg.

A jogkezelési adat védelmével kapcsolatos jogsértésekre mind a polgári, mind büntetőjogi jogkövetkezményeket alkalmazni lehet, ha jogkezelési adat jogosulatlan eltávolítására vagy megváltoztatására, továbbá olyan művek jogosulatlan terjesztésére, terjesztés céljából történő behozatalára, sugárzására vagy a nyilvánossághoz másként történő közvetítésére, amelyekről eltávolították vagy amelyekben megváltoztatták a jogkezelési adatot, feltéve, hogy a felsorolt cselekmények bármelyikét elkövető személy tudja, vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett e személynek tudnia kellene, hogy cselekményével lehetővé teszi, megkönnyíti vagy leplezi a szerzői jog megsértését, vagy mást arra indít. [Szjt. 96. § (1)]

A vízjel alkalmazásának céljaként elfogadható a fényképfelvételek jogszerűtlen felhasználásának megnehezítése, azonban ezen célja főleg a szerzőknek vagy a jogos származékos jogosultaknak lehet, illetve esetlegesen más esetekben is indokolt lehet a vízjel alkalmazása, azonban a forrás további egyértelmű feltüntetésével, amennyiben a szerző vagy a származékos jogosult ezt kifejezetten kéri.

Az a digitális vízjel, amely egy kép tekintetében nem a jogosulttól származik, a jogosult engedélyének hiányában, jogsértőnek minősülhet, mivel félrevezető a jogosult személye, a felhasználás feltételei tekintetében. A név és forrásfeltüntetés jelen ügyben a felhasználás jellegéhez igazodó módon a fotókon belül megjelenő felirattal lett volna lehetséges. Az eljáró tanács az alperes logózásának módját tekinti tisztességtelennek, félrevezetőnek, figyelemmel arra, hogy a szabad felhasználás keretében tájékoztatás céljából átvett fényképfelvételek mellett a

forrást nem megfelelően tünteti fel. Az alperes honlapján az átvett képek mellett feltüntetett forrás megfelelő, azonban ezen képnek a kinagyított méretű, az alperes honlapcímét feltüntető feliratú (vízjelű) forrás megjelölése nélküli változata olyan benyomást kelthet a honlap látogatóiban, hogy a kép az alpereshez köthető, valamint a fényképfelvételt a káresetnél az alperes munkatársai készítették (valamint a káresetnél az alperes munkatársai működtek közre). A törvény által előírt *kötelező tájékoztatás* keretében átadott, szerzői jogi védelem alatt álló fényképfelvétel esetén sérti a szerzői jogot, ha a forrás nem megfelelő módon kerül feltüntetésre.

A vízjel alkalmazása egyébként is sértheti a mű egységének Szjt.-ben írt védelmét,¹⁶ ezáltal a szerzői személyhez fűződő jogokat és ilyenként a mű felhasználása Szjt. 33.§ (2) bekezdésében írt követelményeknek¹⁷ sem felelne meg.

Ad A/10.)

Az eljáró tanács szakértői véleményét a szükséges mértékben nemzetközi jogra és példákra hivatkozással alkotta meg.

Budapest, 2014. december 29.

dr. Karsay Enikő
a tanács előadó tagja

dr. Tarr Péter
a tanács elnöke

dr. Bán András
a tanács szavazó tagja

¹⁶ 13. § A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy a mű más olyan megváltoztatása vagy a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.

¹⁷ 33.§ (2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.